# ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

**שם השיעור** – המוסריות של מצוות מחיית עמלק

תמיר גרנות

**רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה א - ב**

א - שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, למנות להם מלך שנאמר שום תשים עליך מלך, ולהכרית זרעו של עמלק שנאמר תמחה את זכר עמלק, ולבנות בית הבחירה שנאמר לשכנו תדרשו ובאת שמה.

ב - מינוי מלך קודם למלחמת עמלק, שנאמר אותי שלח ה' למשחך למלך עתה לך והכיתה את עמלק, והכרתת זרע עמלק קודמת לבנין הבית, שנאמר ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים...

**רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה א**

א - אין המלך נלחם תחלה אלא מלחמת מצוה, ואי זו היא מלחמת מצוה זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם

ד - מצות עשה להחרים שבעה עממין שנאמר החרם תחרימם, וכל שבא לידו אחד מהן ולא הרגו עובר בלא תעשה שנאמר לא תחיה כל נשמה, וכבר אבד זכרם.

ה - וכן מצות עשה לאבד זכר א עמלק, שנאמר תמחה את זכר עמלק, ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו, שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק, מפי השמועה למדו זכור בפה לא תשכח בלב, שאסור לשכוח איבתו ושנאתו.

**הגרי"ד סולובייציק – עמ' 101**

המלחמה בעמלק איננה מוגבלת ...לגזע מסויים אלא כוללת חובת התקוממות נגד כל אומה או קבוצה החדורה שגעון של שנאה, והמכוונת את משטמתה כלפי כנסת ישראל. כשאומה חורתת על דגלה "לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד" היא הופכת עמלק.

הגרי"ד: כל אומה המתנכלת לכלות את כנסת ישראל הופכת על פי הלכה עמלק. אבא מרי הוסיף: בנוגע לעמלק עצמו נצטווינו בשתי מצוות: א. חובת מחיית זכרו המוטלת על כל יחיד בנוגע לבן עמלק, כמבואר בפרשת כי תצא "תמחה את זכר עמלק", וגם ב. בהתכוננות מלחמתית של הצבור נגד עמלק כעם, כמבואר בפרשת בשלח: "מלחמה לה' בעמלק מדור דור". ביחס לאומה אחרת העומדת עלינו לכלותנו, מצווים אנו להלחם בה בשעה שהיא מתכוננת נגדנו ומלחמתנו נגדה היא מלחמת מצוה, על פי גזירת הכתוב"מלחמה לה' בעמלק מדור דור", אבל חיוב מחיית יחידים על פי פרשת כי תצא נאמרה רק ביחס לגזע עמלק.

**שיחות הרצי"ה בשלח ב**

עמלק לא תקף אותנו מתוך אחיזה פוליטית מלחמתית כלשהי... הוא תקף אותנו פתאום, בלי טענות. וזאת כיוון שהוא הקונטרסט העצמי והמציאותי לנו. זהו חלק באנושות, שמצד עצמו, הוא ההיפך של ישראל ... הוא הניגוד הגמור למלכות ד', למלכות ישראל, לרוח ישראל, לשכינת ישראל, לקדושת ישראל, לארץ ישראל, לתורת ישראל, ולכל מה ששייך לישראל; לכן מלחמה לד' בעמלק בכל הדורות.

**רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה א**

א - אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה, שנאמר כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום, אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליהן אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס.

ד - ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות, עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובוזזין כל ממונם וטפם, ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר והנשים והטף זה טף של זכרים, במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות, אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה שנאמר כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחיה כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק, ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו שנאמר לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם, מכלל ששלחו להם לשלום ולא קבלו. +/השגת הראב"ד/ אבל שבעה עממין ועמלק וכו'. א"א זה שבוש אלא שיכול לומר השלימו לקבל המצות.

**שמות רבה (וילנא) (פרשת יתרו) פרשה כז סימן א**

ד"א טוב שכן קרוב הוא יתרו שהיה רחוק לישראל מן עשו אחיו של יעקב, ביתרו מה כתיב (ש"א =שמואל א'= טו) ויאמר שאול אל הקיני וגו', בעשו כתיב (דברים כה) זכור את אשר עשה לך עמלק, אתה מוצא דברים רבים כתובים בעשו לגנאי וכתובים ביתרו לשבח, בעשו כתיב (איכה ה) נשים בציון ענו, וביתרו כתיב ויתן את צפורה בתו, בעשו כתיב (תהלים יד) אוכלי עמי אכלו לחם, וביתרו כתיב קראן לו ויאכל לחם, בעשו כתיב ולא ירא אלהים, וביתרו כתיב וצוך אלהים, עשו בטל את הקרבנות, וביתרו כתיב (שמות יח) ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים, עשו שמע ביציאתן של ישראל ונלחם עמהם שנאמר (שם /שמות/ יז) ויבא עמלק, יתרו שמע בשבחן של ישראל ובא ונדבק עמהם שנאמר וישמע יתרו.